

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф., Лоханова Н.О.

«__» _____ 20__ р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 6.030509 «Облік та аудит»

за темою:

«Облік та контроль розрахунків з покупцями та постачальниками
(на прикладі ТОВ «ДОМАСС 2014»)»

Виконавець:

студентка обліково-економічного факультету
42 групи

Толкунова Олександра Вячеславівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Муренко Тетяна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ.....	7
1.1. Економічна сутність дебіторської та кредиторської заборгованості.....	7
1.2. Нормативно-правове регулювання та методика управління дебіторською та кредиторською заборгованістю	16
1.3. Сучасна проблематика обліку дебіторської та кредиторської заборгованості.....	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ТОВ «ДОМАСС 2014».....	26
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «ДОМАСС 2014».....	26
2.2. Облік, документальне оформлення та аналіз розрахунків із покупцями	32
2.3. Облік, документальне оформлення та аналіз розрахунків із постачальниками.....	42
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ТОВ «ДОМАСС 2014».....	50
3.1. Організаційна характеристика існуючої системи контролю на ТОВ «ДОМАСС 2014».....	50
3.2. Методика проведення контрольних заходів щодо розрахунків з покупцями та постачальниками на ТОВ «ДОМАСС 2014».....	53

3.3. Шляхи вдосконалення системи контролю розрахунків з покупцями та постачальниками на ТОВ «ДОМАСС 2014».....	59
ВИСНОВКИ	67
Список використаних джерел	71
Додатки	76

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні в умовах ринкової економіки основою фінансово-господарської діяльності кожного суб'єкта господарювання є розрахункові операції. Вони є невід'ємною складовою будь-яких договірних відносин, внаслідок яких, в однієї сторони виникає дебіторська заборгованість, а в іншої – кредиторська.

Головною проблемою в питанні заборгованостей виступає криза неплатежів, яка обумовлена неповним або несвоєчасним виконанням суб'єктами своїх зобов'язань, тобто порушенням домовленостей між сторонами, а саме недотриманням строків оплати або поставки товарів, робіт, послуг.

З огляду на це, значно зростає потреба в дієвому управлінні заборгованостями, яке б сприяло їх постійному зменшенню та недопущенню прострочення.

Проте наявність дебіторської та кредиторської заборгованості є не тільки негативним фактором, що іммобілізує кошти та збільшує фінансову залежність підприємства, а й таким, що стимулює обсяги продажів, сприяє формуванню конкурентоспроможного асортименту та встановленню тривалих партнерських зв'язків, залученню додаткового фінансування оборотних коштів і нарощуванню економічного потенціалу відповідно. Саме тому, з метою максимально ефективного використання потенціалу заборгованостей, процесу контролю та управління на підприємстві передую дослідження самої сутності розрахунків з дебіторами та кредиторами.

Вагомий внесок у своїх працях з питань виникнення та розробки теоретико-методологічних засад обліку розрахунків з покупцями та постачальниками як складових дебіторської та кредиторської заборгованості зробили такі вчені-економісти: П. Й. Атамас, М. Д. Білик, Ф. Ф. Бутинець, Н. І. Верхоглядова,

І. А. Волкова, О. В. Лишиленко, Г. О. Москалюк, В. К. Орлова, І. Б. Садовська, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко, Є. Ю. Шара, та ін.

Метою дипломної роботи є на основі теоретичного обґрунтування проблеми бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з покупцями та замовниками отримати практичні навички і застосувати їх на базі конкретного підприємства.

Основними завдання написання дипломної роботи є:

- з'ясувати економічну сутність дебіторської та кредиторської заборгованості;
- навести класифікації, умови визнання та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості;
- розкрити нормативно-правове регулювання та методика управління дебіторською та кредиторською заборгованістю;
- проаналізувати актуальні проблемні питання обліку розрахунків з покупцями та постачальниками;
- надати загальну характеристику діяльності ТОВ «ДОМАСС 2014»;
- дослідити організацію та забезпечення ведення первинного, аналітичного та синтетичного обліку розрахунків з покупцями та постачальниками на ТОВ «ДОМАСС 2014»;
- провести аналіз фінансового стану підприємства та визначити в ньому місце дебіторської та кредиторської заборгованості за товари, роботи;
- дати характеристику існуючій системі контролю на підприємстві;
- описати методику проведення заходів щодо розрахунків з покупцями та постачальниками;
- розробити рекомендації для вдосконалення системи контролю розрахунків з покупцями та постачальниками.

Об'єктом дослідження є теоретико-методичні аспекти розрахунків з покупцями та постачальниками.

Предметом дослідження методика бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з покупцями та замовниками на ТОВ «ДОМАСС 2014».

Методи дослідження. Для виконання поставлених теоретичних завдань, в роботі було використано такі загальнонаукові методи як: метод аналізу та синтезу, індукції та дедукції, системного аналізу. Економічний аналіз отриманої інформації проводився за допомогою методу порівняння, групування, методу ланцюгових підстановок, балансового та графічного методу.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації вітчизняних та закордонних вчених, нормативно-законодавчі акти України та інших країн, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів, дані звітності підприємства, офіційних статистичних видань.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного теоретичного та практичного дослідження нормативно-правових актів, науково-методичної та періодичної літератури, облікової документації ТОВ «ДОМАСС 2014» щодо обліку та контролю розрахунків з покупцями та замовниками було зроблені наступні висновки.

1. Дебіторська заборгованість регламентується П(С)БО 10 та являє собою документально підтверджені взаємовідносини з контрагентами або фінансовий показник підприємства що показує суму заборгованості дебітором за наданий йому товарний чи грошовий кредит, а також оплачені постачальникам аванси, тобто борги, погашення яких підприємство має право вимагати.

В той же час, за своєю природою вона подібна до кредиторської заборгованість, яка регламентується П(С)БО 11, оскільки виступає формою товарного кредиту для дебітора.

2. Ефективність управління підприємством дебіторською та кредиторською заборгованістю на пряму залежить від правильного вибору кредитної політики та взаємодії підприємства із зовнішніми та внутрішніми факторами.

Так, комплексний підхід до оцінки покупців та постачальників, в купі з плануванням суми оборотного капіталу, спрямованого в дебіторську заборгованість та власної кредитної платоспроможності з одного боку, та планування, оцінка та моніторинг за поточним станом заборгованостей, разом з використанням сучасних форм рефінансування дадуть змогу забезпечити підприємству стабільний фінансовий розвиток та підвищення його інвестиційної привабливості.

3. Базою для написання дипломної роботи було ТОВ «ДОМАСС 2014» – український інтернет магазин з постачання устаткування для монтажу систем опалення, водопостачання та каналізаційних систем, яке функціонує з 2013 року. Оскільки підприємство не виробляє продукцію, воно виконує посередницьку

діяльність, тобто закуповує товари напряму у виробника й реалізує їх різним контрагентам, через що підприємство одночасно виступає як дебітором, так і кредитором, а тому розрахункові операції є основою його діяльності.

4. Аналіз фінансового стану підприємства є досить неоднозначним, оскільки через неоплачену наприкінці звітного періоду заборгованість постачальникам за товари, коефіцієнт автономії показав, що підприємство здатне профінансувати лише 11 % активів за рахунок власного капіталу, а позиковий капітал на 1 грн власного склав аж 8,2 грн

При цьому, в динаміці за 2015-2017 роки підприємство отримує прибуток, а коефіцієнт маневреності капіталу є абсолютним, тобто 100% власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності. До того ж, з огляду на залишок грошових коштів на кінець звітного періоду (Додаток Г) можна зробити висновок, що такі нестикування не пов'язані із неплатоспроможністю підприємства.

5. Бухгалтерський облік на ТОВ «ДОМАСС 2014» є централізованим та автоматизованим, проте тут також є недоліки. Бухгалтер одночасно є керівником підприємства, через що, на нього покладено подвійні обов'язки – навантаження. В той же час, окрім програми 1С:Підприємство 8.3, активно використовується програми MeDOC та табличний редактор MS Excel. Тобто облікові дані не систематизуються та не узагальнюються в одній базі, а обробляються частково в кожній.

В подальшому це може призвести до часткової втрати облікових даних, чи банальних помилок та гальмування процесу контролю обліку.

6. Не зважаючи на те, в ролі кого виступає підприємство в процесі постачання, воно має певну утверджену схему документообігу, які дуже подібні між собою та відрізняються лише вихідною (видатковою) чи вхідною (прибутковою) формою.

До того ж, підприємство не веде касового обліку, немає необоротних активів, що значно спрощує ведення посередницької діяльності.

7. Аналіз структури дебіторської та кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги ще раз показав, що розрахункові операції являються основою діяльності підприємства, а от показники оборотності та періоду погашення є дещо викривленим, оскільки не відображають реальний стану заборгованостей.

До того ж, річний та помісячний аналіз показали, що заборгованості є прямо залежними, чим більше замовлень від покупців-дебіторів, тим більше підприємство закуповує у постачальників-кредиторів, а оскільки підприємство досить молоде, його витрати тільки но починають знижуватись завдяки ефекту масштабу, тому поки що, різниця між ними невелика, відповідно як і прибуток.

8. Зважаючи на кількість працівників та те, що підприємство мале, не дивно, що на ньому відсутній окремий контрольний підрозділ, а контрольні заходи здійснюються кожним працівником безпосередньо на своїй ділянці.

Разом з цим, наявний контроль розрахункових операцій, а саме розрахунків з покупцями та постачальниками – є досить слабким, оскільки обмежується формальним проведенням інвентаризації розрахунків: відправленням контрагенту запиту для звіряння та оформленням акту інвентаризації за результатами.

На нашу думку, така легковажність з приводу контролю розрахунків із контрагентами в подальшому може спричинити відсутність в них платіжної дисципліни та навіть прострочених заборгованостей, що значно збільшить витрати підприємства.

9. З метою вдосконалення існуючої системи контролю на ТОВ «ДОМАСС 2014» ми запропонували:

- Керівнику підприємства запросити фахівця з бухгалтерського обліку на посаду контролера-погодинника для перегляду стану первинного, аналітичного, синтетично та ін. обліків, оцінки фінансового стану

підприємства та розроблення за результатом перевірки рекомендацій, щодо подальшої кредитної політики та діяльності в цілому.

- Запропонували використовувати для систематизації розрахункових операцій загальні відомості про для кожного окремого контрагента.
- З урахуванням того, що підприємством не створюється резерв сумнівних боргів, а для кредиторської заборгованості такої категорії не існує, ми запропонували використовувати аналітичні таблиці розрахунків з кожним окремим контрагентом за строком непогашення, що значно спростить отримання керівництвом інформації, щодо контрагентів з першочерговим виконанням зобов'язань та ін.
- Запропонували в процесі перевірки поточного стану заборгованостей використовувати відомість звірки фінансової звітності та реєстрів 1С. Вважаємо це особливо доцільним, оскільки підприємством використовуються й інші облікові програми, а контролер має впевнитись у достовірності узагальненої інформації.
- Нами було розглянуто можливість поділу використовуваних для обліку процесу постачання субрахунків (361 та 631) на три субрахунки другого порядку, для відображення інформації отриманої із запропонованих відомостей в обліку та пришвидшення процесу прийняття управлінських рішень на її основі, завдяки згрупованій формі.

В цілому, вважаємо стан бухгалтерського обліку ТОВ «ДОМАСС 2014» задовільним, рекомендуємо звернути увагу на формування ефективної кредитної політики та застосувати запропоновані шляхи підвищення ефективності контрольних заходів щодо розрахунків з покупцями та постачальниками.

Список використаних джерел

1. Атамас П. Й. Фінансовий облік: практикум : навч. посіб. / А. П. Атамас. – Київ: Центр учбової літ-ри. – 2013. – 444с.
2. Бабенко Л. В. Прикладні аспекти обліку та внутрішнього контролю розрахунків із постачальниками і підрядниками [Електронний ресурс] / Л. В. Бабенко, В. В. Фесенко, К. Ю. Цьома // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. – № 4. – С. 415-420. – Режим доступу : http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/4_2016/84.pdf
3. Брюховецький В.В. Як стимулювати контрагента підписати акт звірки розрахунків [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://online.dtki.ua/>
4. Бутинець Т.А. Внутрішній контроль: елементи організації системи / Т.А. Бутинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ. – 2008 – № 1 (43). – С. 21-42
5. Волковицька О. М. Механізм та інструменти контролю розрахунків з покупцями і замовниками в сучасних умовах господарювання / О. М. Волковицька, С. Ю. Болтач // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 1. – С. 34-37.
6. Домбровська Н. Р. Дебіторська та кредиторська заборгованості: проблеми класифікації / Домбровська Н. Р. // Інноваційна економіка. – 2014. – № 1. – С. 182-187.
7. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
8. Івченко Л. В. Інтерпретація дебіторської заборгованості за Національними та Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку / Л. В. Івченко, В. В. Ходзицька // Фінанси, облік і аудит: журнал. – 2013. – №1 (21) – С. 256-262
9. Киян А. В. Облік і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками / А. В. Киян, О. Ф. Ярмолюк // Молодий вчений. – 2015. – № 9(1). – С. 77-80.

10. Кім Г. Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення / Г. Г. Кім, В. В. Сопко // Навч. посібник. – Київ: Центр навчальної літератури. – 2013. – 480с.
11. Кірейцев Г. Г. Фінансова звітність підприємств та її аналіз / Г. Г. Кірейцев. – Київ: Центр навчальної літератури. – 2013. – 452 с.
12. Коружинець О. О. Інвентаризація кредиторської та дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] – Режим доступу :
<https://uteka.ua/ua/publication//Inventarizaciya-debitorskoj-i-kreditorskoj-zadolzhennosti>
13. Лишиленко О. В. Бухгалтерський фінансовий облік: навч. посіб./ О. В. Лишиленко Київ : Вид-во «Центр навчальної літератури». – 2013. – 524 с.
14. Лищенко О. Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О. Г. Лищенко, Г. М. Бескота // Держава і регіони. – 2012. – №1. – С. 114-117.
15. Меліхова Т. О., Гавриленко Ф. О. Удосконалення документування обліку розрахунків з покупцями та замовниками з метою зміцнення інформаційної безпеки підприємства // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 2. – С. 24-32.
16. Миронова Ю. Ю., Бацман Ю. М., Яценко В. В. Підходи щодо сутності, класифікації та оцінки поточних зобов'язань у системі бухгалтерського обліку підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу :
http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_5/44.pdf
17. Москалюк Г. О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку / Г. О. Москалюк. // Ефективна економіка. – 2013. – № 3.
18. Муренко Т. О. Аналіз економічної стійкості підприємства в сучасних умовах / Т. О. Муренко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – № 2(2). – С. 120-126.
19. Мушинський В. В. Внутрішньогосподарський контроль забезпечення виконання зобов'язань підприємства та фактів їх зміни: методичний підхід / В. В. Мушинський

- // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.
– 2012 – № 1 (22). – С. 263-279.
20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
 21. Непочатова В. С. Внутрішній контроль розрахунків з покупцями та замовниками / В. С. Непочатова // Молодий вчений. – 2016. – № 3. – С. 134-138.
 22. Новик І. В. Організація системи внутрішнього контролю на підприємстві / І. В. Новик // Наукові записки. – 2017. – №2 (55). – С. 188-196.
 23. Новікова Х. К. Внутрішній контроль як основна складова управління діяльністю підприємства / Х. К. Новікова // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ «Економічна думка». – 2015. – Том 19. – № 2. – С. 109-116.
 24. Орлова В. К. Фінансовий облік : навч. посіб. / В. К. Орлова, М. С. Орлів, С. В. Хома. – Київ : Центр учбової літератури. – 2010. – 510 с.
 25. Пінчук Т. А. Організаційно-методичні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3453>
 26. Подмешальська Ю. В. Внутрішній аудит як засіб удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості / Ю. В. Подмешальська, Р. Ю. Варварін // Економіка і суспільство. – 2016. – № 7. – С. 963-966.
 27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Затв. Наказом Міністерства фінансів України № 237 від 08.10.1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>

28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Затв. Наказом Міністерства фінансів України № 20 від 31.01.2000 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу:
<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>
29. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 2 вересня 2014 р. № 879 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу :
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
30. Ревизюк І. М. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками / І. М. Ревизюк, Є. В. Калюга // Економічні науки. – 2013. – № 10 (4). – С. 185-190.
31. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / І. Б. Садовська – Київ: Центр учбової літератури. – 2013. – 688 с.
32. Севрук Є. Рефінансування дебіторської заборгованості на підприємствах торгівлі / Є. Севрук. // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2017. – № 1. – С. 116-125.
33. Скоробогатова В. В. Методика внутрішнього контролю операцій з дебіторською заборгованістю як складовою змішаних активів підприємства / В. В. Скоробогатова // Економічні науки. – 2012. – № 4 (70). – С. 96-104.
34. Скрипник М., Кладькова В. Проблеми обліку та управління розрахунками з покупцями та замовниками // Збірник наукових праць державного економіко-технологічного університету транспорту. – 2013. – № 25. – С. 277-286.
35. Стельмахук А. М. Бухгалтерський облік : теорія, практика, тренінг : навч. посіб. / А. М. Стельмахук. – Львів : Новий Світ. – 2000. – 2012. – 679 с.
36. Сук Л. К. Фінансовий облік: навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. / Сук Л.К., Сук П. Л. — К., 2013. — 647 с.
37. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 3-тє вид., допов. і перероб. – Київ: Алерта. – 2012. – 926 с.
38. Травінська С. І. Організація внутрішнього контролю поточних зобов'язань на підприємстві / С. І. Травінська // Економічний аналіз. – 2016. – № 6. – С. 509-512.

39. Фатенок-Ткачук А. О. Особливості методики формування акту звірки розрахунків з постачальниками та підрядниками / А. О. Фатенок-Ткачук, А. Р. Данилко // Економіка та суспільство. – 2017. – № 10. – С. 815-822.
40. Фатенок-Ткачук А. О. Облікові процедури контролю зобов'язань перед постачальниками та підрядниками / А. О. Фатенок-Ткачук, А. Р. Данилко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ «Економічна думка». – 2016. – Том 26. – № 1. – С. 179-187
41. Фінансовий облік – II : навч. посіб. / Є. Ю. Шара, О. О. Бідюк, Н. В. Гуріна, І. Є. Соколовська-Гонтаренко. – Київ : Центр учбової л-ри. – 2016. – 398 с.
42. Фінансовий облік – I : навч. посіб. / Є. Ю. Шара, О. О. Бідюк, Н. В. Гуріна, І. Є. Соколовська-Гонтаренко. – Київ : Центр учбової л-ри. – 2016. – 408 с.
43. Чумаченко М. Г. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ebk.net.ua/Book/BookEkAnaliz/part8.8.htm>.